

hiberi, tutore non liceat sub usuris pecuniam mutuo dare, *authent. Novissimè, C. de administrat. tutor.* Tusch. & Petr. Greg. *ubi sup.* Baëz. n. 93. Ayora num. 33. Barbosa cum aliis *collect. d. authent. n. 2.* Cujac. *novel. 72.*

8 Hæc omnia quæ præmissimus, ad Jus Civile spectant, quo usuræ legitimæ permittebantur: nunc alio utimur, cum feneratori abusus execrabilis prorsus interdicitur, ideo nulla ex causa fas erit pecuniam pupillarem credere sub usuris Molin. *d. disp. 224. num. 18.* Leotard. *num. 5.* Baëz. *ubi proximè,* Guttier. *num. 4.* Roderic. *num. 10.* Tusch. *ubi sup.* Barbosa cum pluribus *collect. l. Tutores, num. 16.* C. *de administrat. tutor.* quod D. Covar. nos docet *hic,* quidquid nonnulli contra fenserint, quos refert, ac refutat Leotard. *num. 4.* 6. & 7. Nec pro alimentis pupilli, sicut nec pro alio quovis insigni pietatis opere licebit feneratori. Roderic. *ubi proximè,* Leotard. *num. 26.* Novellam Justiniani, cujus nuper meminimus, post alios reprobantes, quibus accedit Barbosa *ubi proximè,* & *collect. cap. Super eo, n. 11. de usur.*

Verf. Illud sanè observandum.

9 Tutores quanvis pecuniam pupillarem prohibeantur feneratori, tenentur tamen eam utiliter implicare ementes prædia, aut expendere ad aliquam licitam negotiationem, ex qua augetur pupillorum substantia: quod si tutor, aut curator neglexerit, ad interesse damni nabitur. Leotard. *d. q. 20. ex n. 8.* Guttier. *de tut. part. 2. cap. 9. num. 5. & 16.* Osuald. *lib. 15. cap. 19. ad fin.* Tusch. *lit. V. concl. 441. n. 4.* Hermos. *d. gloss. 4. num. 226.* Molin. *ubi sup.* Baëza *num. 93. cum seqq.* Escobar *d. cap. 14. num. 3. & 5. verf. & hæc necessitas,* Roderic. *d. cap. 10. n. 11. 18.* Surd. *decis. 279. num. 10.* Ayora *n. 21. 22.* Damouder. *de patroc. pupill. tit. de pupill. interesse, num. 43.* Barbosa *ubi proximè, n. 15.* Trullench *lib. 7. cap. 27. dub. 2. n. 6.*

10 Ut autem istud interesse tutor exhibere cogatur, non sufficit pecuniam pupillarem penes eum extitisse, opus enim est ex parte minoris probari, quod tunc fuerint prædia venalia, quæ emere expediret, vel alia occasio pecuniæ utiliter, ac licite collocandæ; aliàs tutor damnari nequibit, nisi conflet pecuniam ad proprios usus impendisse quia propter dolum ad interesse boni viri arbitrio tenebitur, Menoch. *de arbitrar. cas. 49. num. 6.* Damouder. *num. 66. 70. & 75.* Escobar *num. 6.* Roderic. *num. 12. 13.* Baëza *num. 99.* Guttier. *n. 6.* Ayora *num. 28. & n. 31.* quod tutor non solvit interesse pro pecunia, quam à debitoribus pupilli ex negligentia non exegit. Sed consule Guttier. *d. cap. 9. ex num. 33.* contra sententiam.

Ibi: Quo fit, ut in ea provincia.

11 Sic apud nos receptum est, ut tutores, aut curatores pecuniæ pupillaris, quam retinuisse constat, interesse persolvant, etiam nulla per minorem probatione facta, ad rationem quinque pro centenario, quod est pretium legitimum censuum redimibili-um, qui frequentissimè in Hispania vendi solent. Idem videtur dicendum, si ob commercii assiduitatem facile possit expendi pecunia ad licitum lucrum juxta regionis consuetudinem, Molin. *d. disp. 224. num. 18.* Ayora *n. 30.* Escobar *n. 7.* Barbosa *collect. d. l. Tutores, n. 15. C. de administrat. tutor.*

12 Quæ de tutore lucusque tradidimus, æquè procedunt in curatore, administratore bonorum Ec-

clesiæ, ac similibus, ut observant Hermosilla & alii ex jam laudatis.

13 Illud omittendum non est, quod ex aliis tradit Guttier. *de tutel. part. 2. cap. 9. n. 7.* videlicet tutorem testamentarium non teneri ad usuras, seu interesse ex negligentia, si per testatorem illi remittatur quidquid tutelæ judicio debuerit: sed hæc liberatio non proderit si pecuniam pupillarem clam usurpans, in proprios usus converterit ad instar prædonis.

Verf. Ceterum satis controversum.

14 Frequens maximè apud Theologos disceptatio est, an liceat conferri pecuniam ad societatem pacisci, ut socius, sive commodum, sive jacturam ex negotiatione reportet, teneatur ad certam quantitatem solvendam ultra capitale, quod finita societate restituet, omne periculum in se suscipiens: De qua plenè Molin. *de just. & jur. tract. 2. disp. 417. Less. eod. tract. lib. 2. cap. 25. dub. 3.* Trullench *in Decalog. lib. 7. cap. 24. dub. 2.* Bonacina *Sum. disp. 3. q. 6. punct. 3.* Leotard. *tract. de usur. q. 31. ex num. 2.* Narbona *in l. 15. gloss. 1. & 2. tit. 18. lib. 5. Recop. Parlad. quotidian. lib. 2. cap. 2. à n. 10.* Gait. *de credit. cap. 2. q. 5. n. 1929. cum seqq.* Morl. *Empor. jur. tit. 8. q. 25. ex n. 28.*

Ad Num. 2.

15 Potest ita contrahi societas, ut quis pecuniam, alter operam, & industriam conferat eo pacto, ut lucrum & damnum utriusque sit commune. Leotard. cum aliis *num. 27.* Ant. Gom. *variar. lib. 2. cap. 5. n. 5.* Petr. Greg. *Synag. lib. 27. cap. 4. n. 10.* Scacc. *de commerc. §. 1. gloss. 7. part. 2. ampl. 20. n. 4.* Fab. *in ration. l. Cum duobus, §. Verum, ff. pro socio:* & sic in dubio æqualiter divisio fieri debet, quoniam præsumitur industria æquivalere pecuniæ. Menoch. *de arbitrar. cas. 125. n. 2.* de quo Greg. Lop. *in l. 5. gloss. 4. tit. 10. p. 5.*

16 Hac in societate, nisi aliud convenerit, quisque ex sociis periculum ejus, quod confert, sustinere debet: itaque si peracta societate, nihil præter capitale superfit, qui industriam adhibuit, jacturam laboris patitur. Rursus si initio negotiationis pecunia naufragio, vel alio casu pereat, detrimentum est illius duntaxat qui illam contribuit, socio operam non adhibente. Sic usu receptum est in commerciis, & actum intelligitur inter socios, qui juxta consuetudinem contrahere existimantur. Molin. *disp. 415. n. 5. & 7.* Trullench *d. cap. 24. dub. 3. n. 4.* Barbosa *in collect. l. 1. n. 7. C. pro soc.* Morl. *sup. n. 29.* & alii, de quo infra, n. 19.

Ibi: Quod autem diximus.

17 Hæc conventio, ut lucrum, ac damnum sit commune, non infringit naturam hujus societatis, prout eam D. Covar. intelligit, scilicet in ipsa negotiatione, non in capitali, quod non communicatur.

18 Ad cætera quæ Præses noster prosequitur, ac de justitia ejus societatis, adire oportet Molin. *disp. 416.* Trullench & Barbof. *ubi proximè,* Less. *sup. dub. 2.* Mantie. *de tacit. conv. lib. 6. tit. 4. ex n. 7.* Tusch. *lit. S. concl. 187. à n. 4.* Leotard. *sup. n. 29. cum seqq.* Mozz. *de contract. tit. de societ. in princ. Morl. ex n. 29.* Bonac. *d. punct. 3.* Secacia *d. part. 2. ampl. 9. n. 2. cum seqq.* Pichard. *in princ. n. 18. & in §. De illa, ex n. 8.* Greg. Lop. *in l. 3. gloss. 7. & in l. 4. gloss. 2. tit. 10. p. 5.*

Ibi:

Ibi: Imò hoc in casu.

19 Ubi industria sola per socium adhibenda tanti habetur, ut æquivalcat pecuniæ ab alio collatæ, & lucrum, & capitale æquis portionibus extincta societate distribui debet. Less. *sup. n. 10.* Molin. *disp. 415. num. 4.* Menoch. *d. cas. 125. num. 3.* Adde Tusc. *sup. num. 36.* qui distinguit.

20 Communis tamen sententia adversatur, quæ habet, capitale nunquam esse communicandum socio, qui solam operam, & diligentiam adhibuit. Fachin. *controv. lib. 2. cap. 95.* Leotard. *ubi proximè,* Morl. *sup. Felician. de societ. cap. 39. num. 3.* Costa *tract. de port. rat. q. 41. num. 4.* Barbosa *sup. num. 7.* Gratian. *discept. 360. num. 8.* Fab. *ration. l. Si non fuerint, §. 1. ff. pro soc.* Et quidem ubi pecunia unius socii, & industria alterius sunt ejusdem æstimationis, si expressim convenerit, ut capitale sit utriusque commune, ut æquitati consonum observabitur; sed si non appareat quid actum est, consuetudini stabitur, & in dubio nunquam erit divisioni locus, quod regulariter usu receptum est, Ita sentiant Greg. Lop. *in l. 10. gloss. 5. tit. 10. p. 5.* Villal. *Arar. commun. opin. lit. S. n. 109.* Escob. *de ratiocin. lib. 2. cap. 22.* Molin. *disp. 416. n. 5.* Trullench. *sup. dub. 3. n. 6.* & alii laudati *sup. num. 16.* Et societas ex consuetudine intelligitur contrahi, Leotard. *n. 49.* Escob. *n. 1.* Cenc. *de censib. decis. 59. n. 7.*

Ibi: Quin & pecunia mutuo dari poterit.

21 Cum actus non tam ex verbis, quam ex mente agentium æstimeretur, quod adnotavi *sup. lib. 1. cap. 13. n. 24.* quanquam exprimitur pecuniam credi socio industriam adhibenturo, cum verè societas licita contrahatur, non ideo usurarius censebitur contractus. Leotard. cum aliis *sup. n. 27.*

Ad Num. 3.

22 Pecuniam exhibenti ad Societatem non licet pacisci, ut damnum, si contigerit, totum socius sustineat, lucrum verò commune sit. Huic assertioni apertissimè favet Bulla Sixti V. edita anno 1586. quæ in Bullario novissimo tom. 2. inter Bullas ejus Pontificis est quadragesima quinta, & illi subscribunt Ant. Gom. *variar. lib. 2. cap. 5. n. 5. verf. Tertio inferitur,* Mantie. *de tacit. convem. lib. 6. tit. 8. num. 2.* 18. Leotard. *de usur. quest. 31. n. 2.* Cenc. *de censib. decis. 321. n. 11.* Gait. *de credit. cap. 2. n. 1929. verf. Attamen,* Trullench. *in Decal. lib. 7. cap. 24. dub. 1. n. 5.* Pichard. *in §. De illa, n. 2.* Inst. *de societ. Osuald. lib. 13. cap. 16. ad fin.* Parlad. *quotidian. lib. 2. cap. 2. n. 9.* Narbona *in l. 15. gloss. 1. n. 6. tit. 18. lib. 5. Recop. Cancer. variar. part. 3. cap. 7. n. 51.* Gratian. *discept. cap. 389. n. 11.* omiſſis pluribus quos congerit Carleval. *de juat. tit. 3. disp. 7. num. 16.* Vide infra.

23 Quæ sententia ampliatur, ut nec pars capitalis conferenti sit salva, socio periculum ejus sustinente. Felician. *de societ. cap. 17. n. 10.* Narbon. *ubi proximè,* Gait. *num. 1931.* apud quos alii.

Verf. Huic conclusioni.

24 Ad intellectum legis *Si non fuerint §. 1. ff. pro soc. & similibus* consule Greg. Lop. *in l. 4. gloss. 2. & l. 5. gloss. 4. tit. 10. p. 5.* Fab. *ration. d. l. Si non* P. de Faria Novæ Addit. ad Covar.

fuerint, Pichard. *ubi proximè,* Narbon. *sup. gloss. 2. à num. 9.* Morl. *Emp. Jur. tit. 8. quest. 25. num. 29.* Ex quibus dicendum, quod æqualitas quæ in sociis desideratur, non est ut damnum, aut lucrum inter eos pro virili distribuatur, sed ut quisque reportet prout contulit ad societatem. Molin. *rectè disp. 415. num. 2.* ideo pactum, ut socius damnum non sentiat, & de lucro percipiat, legibus probatur, cum scilicet plus ille contribuit, sive in pecunia, sive industria, atque labore, qui excessus cum favorabili conventionem inæqualitatis compensatur; nam ut ait Faber, æquitas ipsa suadet, ne servetur æqualitas. Alioqui si socii æqualiter contulissent, pactio illa ut iniqua rejiceretur. Ant. Gom. *d. cap. 5. num. 5.* Gratian. *disceptat. cap. 768. à num. 23.* Sic ea jura exponunt præfati D. D. & alii communiter. Quod notabiliter restringit Greg. Lop. si convenerit inter socios æquis portionibus non collatis, ut lucrum æqualiter distribuatur, de quo D. Covar. infra, *verf. Tertio ex his.*

Ibi: Quod societas quadam fraternitas esse censetur.

Idem observant Menoch. *de arbit. casu 125. 25. num. 2.* Leotard. *sup. num. 49.* Narbon. *num. 2.* Tusch. *lit. S. conclus. 185. num. 18.* Osuald. *sup.* Pichard. *princ. Instit. de societ. num. 15.* ideo hic contractus præ cæteris velut inter fratres postulat æqualitatem, Fab. *in d. l. Si non fuerint, in princip.* & hæc fraternitas magis inclinatur ad concordiam, quam naturalis; nam hæc naturâ inducitur, illa à voluntate, ac electione procedit. Fab. *in ration. l. Verum, ff. pro soc.* Ab hoc fraternitatis vinculo procedit, ne socius ultra quam facere possit, condeinnetur, §. ult. *Instit. de action. Fab. ubi promper.*

Verf. Hinc primò apparet.

Pro hoc, & proximo sequenti versiculo videas prænotata n. 24. & ibi laudatos.

Verf. Tertio ex his dubia.

Hujus sententiæ meminimus *sup. num. 24. in fin.* quam videtur probare Greg. Lopez. Menoch. *sup. num. 6.* etſi D. Præfidi nostro displicuerit, sicut & Ant. Gom. *d. lib. 2. cap. 5. num. 5. verf. Ex qua regula,* de quo Tusch. *d. concl. 285. à princ.* Et nulla ratio discriminis excogitari potest, cur pactum quod reprobat in damno, in lucro sustineatur adversus æqualitatem in societate servandam pro portione, quam quisque contulit. Vide Pichard. *n. 24. 25.*

Verf. Quarto hinc scribit.

27 Quoties pecuniâ æqualiter collatâ, unus ex sociis solus operam dat negotiationi, debet plus ex lucro percipere. Less. *de just. & jur. lib. 2. cap. 25. dub. 2. num. 20.* nam tanto plus contribuit, quanti labor & industria æstimator. Tusch. *sup. num. 7.* Pichard. *in princ. num. 20. & 26.* & de natura societatis est, ut qui plus expendit, sive in pecunia, sive in opera, plus ex lucro percipiat. Pichard. *n. 19.* Trullench. *sup. dub. 1. n. 5. verf. Tertio est,* Tusch. *n. 2.* sicut è contra qui minus exhibet, minus lucratur. Menoch. *de arbit. cas. 125. n. 5.* juxta illa Pauli 2. *ad Corint. cap. 9. verf. 6.* verba: *Qui parce seminat, parce & metet.* Vrsill. *ad Afflict. decis. 58. ex n. 4.*

C 2 A 1

28 At si omnes socii pro utilitate societatis operam & industriam adhibuerint, non habebitur ratio an quis plus laboraverit, ut majorem lucri portionem percipiat. Pichard, cum aliis *ubi proxime*. Quid si unius socii filii laborarent, tradit Tusch, *sup. concl. 287. num. 27.*

29 Est animadvertendum, quod æqualitas societatis non consistit in indivisibili, sed habet latitudinem, sicut in emptione, aliisque contractibus; nam cum in ipsa non solum interveniat pecunia, sed etiam industria sociorum, & aliquando res aliæ, ut naves, quæ ad commercium deservire solent quoad æstimationem earum nil certi statui potest, quæ pendet ab arbitrio, & consensu contrahentium, ut per magis, aut minus varietur: unde pacta societatis servari debent, nisi de inæqualitate aperte constituerit, *l. 4. in 10. p. 5. l. Si non fuerint 29. pro soc. Molin. sup. disp. 415. n. 2. Pichard. in princ. n. 26. ubi quod licet in foro externo sociis se invicem decipere, Inst. de societ. idem pactum inæqualitatis in illo sustinebitur, quod in foro animæ censetur injustum. Idem Pichard. num. 25.*

Verf. Quinto infertur.

30 In societate expressa bonorum omnium, quæ & futura undecumque quæstia continentur, nisi de lucris, & damni divisione convenerit, illud pariter distribuitur, quanquam socii non æqualiter contulerint, & in pactum deducere id licebit Molin. *disp. 412. n. 1. Tusch. lib. 5. concl. 283. n. 55. Trullench. sup. lib. 7. cap. 24. dub. 3. num. 1. Bonac. de contract. disp. 3. q. 6. punct. 3. num. 2. Dissentit Ant. Gom. *variar. lib. 2. cap. 5. num. 5. cui accedit Osuald. lib. 13. cap. 16. finem versus. Imò & patrimonialia ipsa, sive capitalia, etsi inæqualia sint, societate soluta æquis portionibus unâ cum lucro dividenda scripsit ex D. Covar. hic, & aliis Trullench: quod verum puto si ita convenerit, non aliâs ut sentiunt Gomezius, ac Osualdus. Adde Menoch. *de arbit. cas. 127. numer. 2.***

31 Præterea hac in societate nihil refert, an aliquis ex sociis plus expenderit pro familiæ amplitudine, aut industria plus acquisierit, quia pro virili æqualis inter socios divisio fiet. Greg. Lop. *in l. 6. gloss. 1. tit. 10. p. 5. Tusch. sup. num. 12. 13. Trullench ubi proxime. Hev. Bolaños *comm. terrest. lib. 1. cap. 3. num. 9. Menoch. sup.**

Ibi: An ex bonis societatis.

32 Quidam sentiunt, filia unius ex sociis non deberi dotem ex bonis communibus societatis universalis, sed esse patri imputandam, nisi aliud convenerit inter socios Molin. *disp. 421. num. 4. Azeved. in l. 9. num. 23. tit. 9. lib. 5. Recop. & alii apud Cevall. *com. cont. com. q. 189. Contrarium docent Gregor. Lop. ubi proxime, Donell. lib. 13. cap. 16. ubi Osuald. Bolañ. num. 8. Menoch. sup. num. 3. Villal. *Errat. commun. opin. lib. 5. num. 108. de quo late Tusch. lib. 5. concl. 285. à num. 15. qui pro utraque sententia fundamenta, & sequaces expendit. Idem quod de dote respondendum erit de aliis sumptibus in honorem filiorum, vel ut bonis imbuantur literis factis, ex l. Socius pro socio, §. 1. pro soc.***

Verf. Sexto poterit ex his.

Hæc pactio, ne conferens industriam solum ad damnum teneatur, inutilis est prorsus, quia ex natura contractus nunquam hic pecuniæ ab alio collata periculum sustinet, juxta opinionem communem, quæ est *sup. num. 16. 20.* Ac etiam idem pactum nihil operabitur ex sententia D. Covar. & sectantium, si industria, & labor non æquivaleret pecuniæ contributæ, cum nulli periculo subdatur qui industriam confert, sicut nec de capitali quicquam capere potest. Solum igitur proderit præfata conventio, cum industria, & pecunia coæquantur, quo casu periculum, & damnum pro proportionem ad conferentem industriam spectat: quæ omnia D. Præses edocuit *sup. n. 2.* Sed hoc casu, ut conventio iniqua non sit, opus erit, quod industriæ æstimatio excedat valorem pecuniæ: sic talis excessus compensabitur pacto favorabili relevante industriam à damno; alioquin eveniret, ut inter æqualiter conferentes inæqualis fieret distributio, quod fraternitas socialis non patitur, ut adnotatur *sup. num. 24. & 25.* Nec mirum est, imò plerumque contingit, ut plurius ad societatem habeatur industria, quam est pecuniæ capitale, *lege Si non fuerint 29. §. Ita coiri, ff. pro socio, ibi: Plerumque enim tanta est industria socii, ut plus societati conferat, quam pecunia.*

Ex parte verò conferentis pecuniam talis conventio, ne damnum sustineat, & de lucro capiat, iniqua censetur; nam salva sorte, lucrum saltem incertum stipulatur, quod est contra naturam societatis. Cancr. *variar. part. 3. cap. 7. num. 51. idem communiter reprobat, ut prænotatur sup. num. 22. nisi adhibitis conditionibus, de quibus mox cum D. Covar. dicendum. Licet autem pacta inæqualitatis non vitent societatis contractum, qui expulsus illis, boni viri arbitrio ad æqualitatem reducitur, Osuald. *d. cap. 5. ad fin. aliud tamen respondendum viderur de hujusmodi societate, ac similibus, quæ usuræ suspicionem præferunt, ex præciato Sixti V. decreto, ejusmodi contractus expressè prohibente.**

Ibi: Fateor equidem, hunc sensum.

Casus, ni fallor, qui deciditur *in d. l. Si non fuerint, §. Ita coiri*, talis est. Duo parem pecuniæ quantitatem ad societatem exhibuerunt, sed unus solus negotiationis pondus assumpsit eo pacto, ut damnum, si contingeret, non sustinens, lucris portionem pro virili caperet, unde nulla inter socios resultat inæqualitas; quia cum socius negotiaturus in industria plus conferat, plus commodi percipere æquum est, atque ita absque periculo capitalis lucrum sperat, illudque periculum alter socius sustinet, qui minus, scilicet solum pecuniam contribuit: sic pariformiter conferunt, si periculum damni, & opera socii sunt ejusdem æstimationis, alioquin quoad excessum oriretur inæqualitas, & hoc aperitissime illa textus verba demonstrant: *Si tanti sit opera, quanti damnum est.* Nam si negotiator socius non conferret pecuniam, ut æqualitas servaretur, opus foret ut opera non solum damno, sed etiam pecuniæ ab altero exhibita æquivaleret: sed quia uterque pariter in pecunia contribuerat, duntaxat æstimatio industriæ, ac laboris cum periculo

fortis

fortis, data æqualitate compensatur. Ne autem aliquid iniquitatis sub ea pactioe latere videretur, subjicit Consultus quantum intersit ad augmentum societatis industria, quantisque laboribus, ac periculis qui negotia exercent, se exponere soleant ob commune sociorum bonum, quapropter eos relevari à periculo capitalis, iniquum haberi non debet. Adde Narbon. *in l. 15. gloss. 2. num. 12. tit. 18. lib. 5. Recop.*

Ad Num. 4.

36 Fas est tradere negotiatori pecuniam in societatem, itaut illa semper conferenti sorte certam quantitatem in singulos annos ex negotiatione dominus pecuniæ percipiat, nulli subjectus periculo. Hæc ut licite fiant triplex sub uno contractus celebratur, societatis, assecurationis capitalis; & assecurationis lucris. V. g. dedit Titius mille commercium facienti, qui centum quinquaginta quotannis lucrari posset præter suæ industriæ, & laboris stipendium: deinde convenit, ut negotiatori astringeretur ad centum præcisè solvenda annuatim, sive plus, sive minus lucraretur, domino pecuniæ sortis periculum sustinente: tandem mercator promittit, se capitale, dirempta societate, redditurum, ejus periculum in se transferens, modò quinquaginta duntaxat singulis annis pendere teneatur. Hi contractus, qui inter diversas personas sunt proculdubio permixti, cum uno eodemque negotiatore absque sceleris labe poterunt celebrari, si assecurationis pretium justum constituatur, nec fraus usuraria miscetur.

37 Hanc contrahendi formam licitam profiterentur Card. Lugo *de just. & jur. disp. 30. sect. 4. num. 4. Molin. sup. tract. 2. disp. 417. Less. lib. 2. cap. 25. dub. 3. Trullench in Decalog. lib. 7. cap. 24. dub. 2. Bonac. de contract. disp. 3. quest. 6. punct. 3. num. 8. Azor. Inst. moral. lib. 9. cap. 3. q. 7. Dian. part. 1. tract. 8. de contract. resol. 30. Leotard. de usur. quest. 31. à num. 12. Gait. de credit. cap. 2. tit. 7. q. 5. n. 1929. & 1933. cum seqq. Scaccia de commerc. §. 3. gloss. 3. ex num. 35. Marefcot. *variar. lib. 2. cap. 133. num. 21. Narbon. in l. 5. gloss. 2. ex num. 7. tit. 18. lib. 5. Recopil. Mozz. de contract. tit. de societ. rubr. de natur. societ. num. 11. Morla Empor. Jur. tit. 8. q. 25. num. 30. Pichard. in §. De illa, n. 21. Inst. de societ. Carval. de judic. tit. 3. disp. 7. num. 17. ubi alii. Quam adeo communem sententiam refutant aliqui, quos refert Leotard. n. 12. præsertim Parlador. *quotid. lib. 2. cap. 2. num. 10. Felician. de societ. cap. 19. ex num. 24. objicientes Bullam Sixti V. de qua supra.***

38 Ut autem hoc negotiationis genus licite exercetur, opus non est quod triplex contractus expressim celebretur, sufficereque pecuniam bona fide mercatori numerari, ut actus eo modo, quo legitime fieri possit, perficiatur, & ita ferè semper in praxi contingit, cum timorata conscientia viri peritos consulunt, an liceat pecuniam sic utiliter collocare? Quibus duntaxat responderetur, licere; modus tamen contrahendi non aperitur. Tutius erit, ne generetur scandalum, tres illos contractus explicitè inire. Trullench *num. 2. Leotard. n. 20. Carval. num. 21. Less. num. 31. Narbon. num. 48. Dian. resol. 31. & alii.*

39 Sunt nonnulla omnino observanda, ut talis contractus absque labe usurarum celebretur, de quibus Gait. *ex num. 1934. Leotard. num. 169. &*

cæteri ex præcatis. Ubi autem requisita ad justificationem concurrunt, hujusmodi societatis, & assecurationis contractus expedit frequentari, tum ad communem commercii utilitatem, tum ad animarum securitatem, ut probat Less. *n. 33.*

Illud omittendum non est, quod inæqualitas ex pacti in societate contingens, debet reformari arbitrio boni viri, etiam si contrahens profiteatur se donare socio excessum quemadmodum in venditione non impeditur læsus agere, tametsi asseveret se donare quod infra, vel ultra justum pretium convenit. Ita Ursill. *ad Afflict. decis. 58. num. 5.*

Ad Num. 5.

Nauticum scænus est usura trajectitiæ pecuniæ, quæ ad ultramarinam regionem deferebatur, creditore periculum navigationis sustinente, *l. 1. de nau. scæ. Cujac. ad eum tit. in Cod. Uvelembec. in paratit. ibi.* Illud Romanis, Græcis, variisque gentibus in usu fuisse constat, ut ex Budæo *lib. 1. de Affe, & aliis observat Leotard. de usur. q. 23. num. 1. Jure Civili etsi aliæ usuræ coarctarentur ad modum legibus præscriptum, de nauticis liberè stipulari licebat, quæ etiam si excederent sortis quantitatem, exigebantur. Utrumque autem fuit à Justiniano temperatum, qui constituit & quod usura maritima ad centesimam restringeretur, & ne ultra duplum posset extorqueri, *l. Eos 26. §. In trajectitiis, C. de usur. novell. 110. de usur. nautic. novell. 138. ne usur. exced. dupl. Cujac. ad tit. C. de nau. scæ. Petr. Gregor. *syntagm. lib. 22. cap. 3. num. 44. Unde nautica usura centesima vulgò nuncupatur. Gloss. in l. 1. C. de nau. scæ. Molin. sup. disput. 304. num. 16. Uvelembec. ubi proxime, Less. de just. & jur. lib. 2. cap. 20. dub. 4. num. 33. Leotard. ubi nuper, Petr. Greg. qui & alia de hoc scænore tradit n. 46.***

De interpretatione capitis *Naviganti, de usur. 42* varia ediderunt plurimi, ut Molin. *disp. 318. n. 6. Less. sup. dub. 13. num. 116. Leotard. d. q. 23. à princ. Morla Emp. Jur. tit. 8. q. 25. n. 22. Fachin. controvers. lib. 2. cap. 48. Narbona in l. 15. gloss. 2. à num. 16. tit. 18. lib. 5. Recop. Roderic. de ann. redditib. lib. 3. quest. 5. num. 52. cum seqq. Scaccia de commerc. §. 1. q. 7. ampliat. 8. num. 52. Hermos. in l. 10. gloss. 4. ex num. 260. tit. 1. p. 5. Barbosa collect. d. cap. *Naviganti, num. 2. apud quem, ac Leotard. plures alii. Non defunt qui putent, literam textus diminutam, addentes negativam, atque ita Pontificem nauticum scænus approbasse, quod communiter refutatur. Vide Barbof. sup. Narbon. n. 17. & alios.**

Verf. Primum quidem.

Hic intellectus à cunctis generaliter rejicitur præcatis.

Verf. Secundò text. in d. cap.

Inter cæteras interpretationes hæc verior, ac communior habetur, quod scilicet *in d. cap. Naviganti*, prohibetur ne quis mutuo pecuniam præstet ea conditione, ut ipse pro certo pretio pecuniæ creditæ periculum maritimum sustineat, aliàs minimè mutuaturus. Non tamen interdicitur, quod mutuarius ultrò cum ipso creditore assecurationis contractum celebret, affumente illo